

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
21 november 2007	07-LNV-B-91	DN. 2008/619	31 maart 2008
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Kabinetsreactie uitgangspuntennotitie groot project EHS			

Geachte Voorzitter,

Bij brief van 21 november jl. hebt u mij gevraagd namens het kabinet te reageren op de uitgangspuntennotitie voor de informatievoorziening over het groot project Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Mede namens mijn collega's van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en Verkeer en Waterstaat (V&W), voldoe ik hierbij aan dit verzoek. In deze brief zet ik uiteen op welke wijze ik tegemoet wil komen aan de wensen uit uw uitgangspuntennotitie. Ik begin met een algemene reactie. Vervolgens geef ik u per specifiek onderdeel uit de uitgangspuntennotitie aan wat u van mij kunt verwachten.

Algemene reactie

Het aanwijzen van de EHS als groot project mag mijns inziens niet leiden tot het einde van de sturingsfilosofie en de flexibiliteit van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) of tot een verzwaring van de informatieplicht van provincies. Ook acht ik het onnodig en onwenselijk om ten behoeve van dit groot project nieuwe sturings- en verantwoordings-instrumenten te ontwikkelen. Ik zal dan ook medewerking verlenen aan de uitvoering van het groot project EHS door middel van jaarlijkse rapportages die gebaseerd zijn op de ILG-rapportages van provincies en andere bestaande of reeds voorziene beleidsinformatie.

Relatie met Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG)

Zoals u in uw uitgangspuntennotitie memoreert, wordt verreweg het grootste gedeelte van de EHS sinds 1 januari 2007 gerealiseerd via het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG). Het ILG vindt zijn wettelijke basis in de Wet inrichting landelijk gebied (Wilg), die uw Kamer met algemene stemmen heeft aanvaard. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de EHS is via het ILG bij de provincies neergelegd. Zij zijn daarmee de regisseurs van het beleid in het landelijk gebied. Voor een periode van zeven jaar zijn in de twaalf ILG-bestuursovereenkomsten concrete afspraken gemaakt tussen Rijk en provincies over de te leveren prestaties en de daarvoor beschikbare rijksbijdrage.

Deze ontvangen de provincies in de vorm van ontschotte budgetten die zij binnen de ILG-periode volgens hun eigen planning voor de verschillende rijksdoelen kunnen aanwenden. Na zeven jaar verantwoorden provincies zich over de geleverde prestaties.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
31 maart 2008	DN. 2008/619	2

Halverwege is er een 'midtermreview' waarin de tussenbalans wordt opgemaakt en zo mogelijk kan worden bijgestuurd. Daarnaast stellen provincies jaarlijks voortgangsrapportages op over de in het voorafgaande jaar gerealiseerde prestaties.

Ik constateer een spanning tussen deze verantwoordelijkheidsverdeling en sturingsfilosofie van het ILG enerzijds en uw uitgangspuntennotitie en de Regeling grote projecten anderzijds. De jaarlijkse ILG-rapportages van de provincies hebben nadrukkelijk het karakter van een *rapportage* en niet van een *verantwoording*. Immers: provincies bepalen binnen de zevenjarige ILG-periode zelf op welke wijze en op welk moment de overeengekomen prestaties worden gerealiseerd. Zo kan een provincie er bijvoorbeeld voor kiezen de eerste drie jaar zich vooral op de EHS-opgave te storten en daarna pas aan de slag te gaan met 'recreatie om de stad', of juist omgekeerd.

De grote projectenprocedure vraagt op onderdelen veeleer verantwoordingsinformatie. Zo moet volgens uw uitgangspuntennotitie, conform artikel 12 van de Regeling grote projecten, in iedere voortgangsrapportage informatie worden verschaft over onder andere veranderingen in de besluitvorming, de aan het project verbonden risico's, de wijze van beheer en beheersing en dreigende kostenoverschrijdingen. Op grond van artikel 13 moet de voortgangsrapportage jaarlijks vergezeld gaan van een accountantsrapport.

Ik concludeer dat het volledig en onverkort toepassen van de Regeling grote projecten op de EHS gezien de Wilg en de daarop gebaseerde ILG-systematiek niet mogelijk en ook niet wenselijk is.

Binnenkort verwacht ik de eerste ILG-voortgangsrapportages van provincies. Deze rapportages worden, vergezeld van een kabinetsreactie, in september van dit jaar ook aan u toegezonden.

Deze voortgangsrapportages bieden daarmee, conform uw vaststelling bij de aanwijzing van de EHS als groot project (Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30825, nr. 5), een goede basis voor de voortgangsinformatie over de EHS.

Gezien het voorgaande draagt de EHS-rapportage die ik u zal toesturen nadrukkelijk niet het karakter van een verantwoording, maar van een voortgangsrapportage.

Toename informatieverplichtingen

Een belangrijke randvoorwaarde in uw uitgangspuntennotitie is dat 'de vormgeving van de informatievoorziening aan de Kamer niet leidt tot een verzwarende van de informatieverplichtingen voor de provincies in het kader van het ILG'. Naar aanleiding van deze randvoorwaarde heb ik een analyse gemaakt van de afspraken over de ILG-voortgangsrapportages enerzijds en uw uitgangspuntennotitie anderzijds. Daaruit blijkt dat de totale informatiebehoefte uit de uitgangspuntennotitie naar aard en omvang verder gaat dan hetgeen met provincies is afgesproken over de ILG-voortgangsrapportages (het zogeheten 'PEIL-format'). De informatieverplichtingen zullen dus toenemen, hetgeen ook strijdig is met het kabinetsbeleid ter bestrijding van administratieve lasten. Tot beleidsinformatie die de ILG-afspraken overstijgen en daarmee een stijging van de informatieverplichtingen zullen veroorzaken behoren: de genoemde aspecten uit artikel 12 van de Regeling grote projecten over de wijze van rapporteren, informatie over kwaliteit van de natuur, informatie over welk deel van de EHS op een 'nee, tenzij'-wijze (in hectares en percentages) is beschermd in gemeentelijke bestemmingsplannen en informatie over zaken als het aantal vistrappen en natuurvriendelijke oevers. Mijn ambitie is de informatievoorziening zodanig vorm te geven, dat wel kan worden voldaan aan uw randvoorwaarde dat de informatieverplichtingen niet mogen toenemen.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
31 maart 2008	DN. 2008/619	3

Overleg met provincies

Op 31 januari jl. heb ik tijdens bestuurlijk overleg met een delegatie van het Interprovinciaal Overleg (IPO) gesproken over uw uitgangspuntennotitie. Het IPO heeft bij die gelegenheid te kennen gegeven veel waarde te hechten aan de recent gemaakte bestaande afspraken in ILG-verband en moeite te hebben met meer administratieve lasten door extra informatieverplichtingen, die zich niet verhouden tot de Wilg en de daarop gebaseerde ILG-systematiek.

Bestaande en beoogde beleidsinformatie

Uiteraard onderschrijf ik met u het belang van goede beleidsinformatie over de EHS. De realisatie van de EHS is een majeure operatie waarmee veel overheidsgeld is gemoeid. Het spreekt daarom vanzelf dat voldoende inzicht wordt verschaft in de voortgang van de realisatie van de EHS. Ik acht het van belang kort weer te geven welke beleidsinformatie op dit moment, los van de aanwijzing als groot project, reeds over de EHS beschikbaar is en waarover inmiddels goede afspraken zijn gemaakt.

Op dit moment wordt via de LNV-begroting en het LNV-jaarverslag informatie verschaft over de gerealiseerde hectares EHS (verwerving, inrichting, beheer) en daaraan bestede middelen. Voor wat betreft de ILG-onderdelen van de EHS wordt deze beleidsinformatie voortaan opgenomen in de provinciale ILG-rapportages, die ook aan de Tweede Kamer worden toegestuurd. Voor wat betreft de niet-ILG-onderdelen (zoals het beheer door Staatsbosbeheer en de Nadere Uitwerking Rivierengebied: NURG) blijft de verantwoording plaatsvinden in begroting en jaarverslag.

De informatie over de kwaliteit van de natuur in de EHS wordt op dit moment gestructureerd, gesynchroniseerd en vereenvoudigd. Met provincies, terreinbeherende organisaties en het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) werk ik zoals u weet aan een nieuw sturingsstelsel op basis van achttien natuurtypen (zie reactie per onderdeel).

Veel informatie over de effecten van het EHS-beleid komt op dit moment al beschikbaar via de jaarlijkse Natuurbalansen en andere publicaties van het MNP, zoals het regelmatig geactualiseerde Milieu- en Natuurcompendium op internet.

Ten slotte wijs ik u op de Monitor Agenda Vitaal Platteland. Deze monitor wordt onderhouden door mijn departement en zorgt voor actuele gegevens over de voortgang van de doelstellingen uit het meerjarenprogramma van de Agenda Vitaal Platteland 2007-2013, waarin ook de EHS is opgenomen (Tweede Kamer 2005-2006, 27576, nr. 19). De Monitor Agenda Vitaal Platteland is vanaf dit najaar ook via het internet beschikbaar.

Frequentie en fasering

U kiest met betrekking tot de voortgangsrapportages voor een frequentie van een keer per jaar. Deze frequentie sluit, zoals u zelf memoreert, goed aan bij de systematiek van het ILG, waarbij ook sprake is van jaarlijkse voortgangsrapportages.

Ik acht het mogelijk om in september 2008 (over het jaar 2007) de eerste voortgangsrapportage aan u te doen toekomen, zoals u voorstelt. In deze eerste rapportage in 2008 zal nog niet over alle aspecten en op de uiteindelijke gewenste manier worden gerapporteerd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de informatie over natuurkwaliteit. De periode tot en met 2010, het jaar van de 'midtermreview' van het ILG, zal worden benut om de EHS-rapportage te optimaliseren.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
31 maart 2008	DN. 2008/619	4

Concreet betekent dit dat u in september 2008 het volgende van mij kunt verwachten. Ik zal u, aanvullend op het LNV-Jaarverslag 2007, informeren over de voortgang van de realisatie van de EHS in 2007. Voor wat betreft de ILG-onderdelen zal ik daarbij verwijzen naar de gelijktijdig aan u toe te sturen provinciale ILG-rapportages en de kabinetsreactie daarop. Daarnaast zal ik u inzicht verschaffen over de niet-ILG-onderdelen van de EHS. Tenslotte zal ik u informeren over de procesmatige stand van zaken over enkele actuele ontwikkelingen, zoals de voortgang van het nieuwe sturingsstelsel voor natuurkwaliteit. In september verschijnt eveneens de jaarlijkse Natuurbalans van het MNP. In deze Natuurbalans 2008 zal eveneens aandacht worden besteed aan de voortgang van de realisatie van de EHS. In overleg met het MNP wil ik een goede aansluiting bevorderen tussen beide rapportages.

Ten aanzien van de coördinatie binnen de rijksdienst kan ik u melden dat ik als coördinerend bewindspersoon zal zorgdragen voor afstemming met mijn collega's van VROM en V&W, die verantwoordelijk zijn voor de aspecten van de realisatie van de EHS.

Reactie per onderdeel

Hieronder geef ik u per onderdeel uit de uitgangspuntennotitie aan op welke wijze ik tegemoet wil komen aan uw wensen. Per onderdeel is het paragraafnummer uit de uitgangspuntennotitie vermeld.

Informatievoorziening over de omvang van de EHS (3.1)

Over de meeste kwantitatieve gegevens waarom u vraagt, zullen provincies reeds rapporteren in hun jaarlijkse ILG-rapportages. Provincies rapporteren hierin over zowel de gerealiseerde prestatie als het daarvoor aangewende budget, zodat de door u gewenste koppeling tussen prestaties en middelen is gewaarborgd.

Bij het onderdeel beheer is het feitelijke onderscheid tussen de onderdelen EHS en niet-EHS op dit moment nog niet volledig te maken. De eerste stappen worden hiertoe dit jaar gezet. Een landsdekkend overzicht hiervan kan in september 2008 echter nog niet worden gegeven. Vanaf de EHS-rapportage in 2009 (over het jaar 2008) kan naar verwachting het totale beeld worden gegeven.

Ten aanzien van de EHS in de grote wateren geldt geen hectaredoelstelling. Hierover kan ik u dus ook niet informeren.

U vraagt mij jaarlijks een inschatting per beleidsonderdeel te maken voor het daaropvolgende jaar. Dat is niet opgenomen in de ILG-voortgangsrapportages, omdat provincies zelf verantwoordelijk zijn voor de planning binnen de ILG-periode.

Deze informatie kan ik u dus niet verstrekken. Ook in de LNV-begroting 2008 is daarom geen raming voor het jaar 2009 gemaakt. Wel is zichtbaar gemaakt wat de opgave is voor de periode 2007-2013, zodat duidelijk is welk deel van de uiteindelijke doelstelling jaarlijks wordt bereikt.

Informatievoorziening over de kwaliteit van de EHS (3.2)

Ten aanzien van natuurkwaliteit geeft u terecht aan dat de doelen op dit moment niet duidelijk zijn geconcretiseerd en vastgelegd. Zoals vermeld werk ik met provincies en terreinbeherende organisaties aan een nieuw kwaliteitssysteem. De kern van het nieuwe systeem wordt gevormd door achttien natuurtypen. Aan de hand van een aantal criteria (zoals ruimtelijke structuur, milieucondities en soortenrijkdom) kan per natuurdoel een uitspraak worden gedaan over de kwaliteit ervan.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
31 maart 2008	DN. 2008/619	5

Onlangs is met alle partijen overeenstemming bereikt over de 'taal' die zal worden gehanteerd in het nieuwe kwaliteitssysteem. Nu is het zaak de achttien natuurtypen concreet uit te werken en het systeem geschikt te maken voor sturing.

Het streven is erop gericht uiterlijk in 2009 de nieuwe afspraken over natuurkwaliteit gereed te hebben. Vervolgens kunnen deze, volgens afspraak in het ILG, bij de 'midterm-review' van het ILG verder worden verankerd. In de EHS-rapportages in de jaren tot aan de 'midtermreview', zal ik u inzicht verschaffen in het proces waarin deze afspraken tot stand komen en over de wijze waarop het systeem na de 'midtermreview' kan worden geoperationaliseerd.

Milieucondities (bodem, water, lucht) zijn van essentieel belang voor het al dan niet behalen van de natuurdoelstellingen. Milieucondities vormen dan ook integraal onderdeel van het nieuwe kwaliteitssysteem. Vooruitlopend hierop zijn in de ILG-bestuursovereenkomsten afspraken gemaakt over de aanpak van zowel verdroging als verzuring en vermessing. Over de voortgang van deze kwantitatieve afspraken (aantal hectares) zullen provincies rapporteren in hun jaarlijkse ILG-rapportages.

Informatievoorziening over de samenhang van de EHS (3.3)

Voortgangsinformatie over de realisatie van de twaalf robuuste verbindingen leveren provincies via de jaarlijkse ILG-rapportages. Op basis hiervan zal ik in de EHS-rapportage een beeld destilleren van de stand van zaken per verbinding.

De voortgang van het Meerjarenprogramma Ontsnippering (MJPO) wordt jaarlijks gerapporteerd via het jaarverslag van het MJPO. De kengetallen uit dit jaarverslag zal ik overnemen in de EHS-rapportage. Ik zal daarbij in het bijzonder aandacht besteden aan de door u bedoelde 14 knelpunten.

Zoals u terecht opmerkt, geldt voor de EHS in de grote wateren veel minder een specifieke doelstelling dan voor de EHS op het land. De EHS in de grote wateren maakt geen onderdeel uit van de beoogde 728.500 ha. EHS op het land. Het aantal natuurvriendelijke oevers en vispassages zijn geen expliciete beleidsdoelstellingen van de EHS. Ik kan u hierover dus ook niet separaat informeren.

Er bestaat een nauwe relatie tussen de EHS in de grote wateren en de Kaderrichtlijn Water (KRW). Over de implementatie van de KRW wordt de Kamer in het kader van het waterbeleid regelmatig geïnformeerd.

Overigens maakt de mate van samenhang (ruimtelijke structuur) van de EHS ook deel uit van het nieuwe kwaliteitssysteem.

Informatievoorziening over de planologische veiligstelling van de EHS (3.4)

Over wijze waarop en de mate waarin provincies hun EHS planologisch hebben begrensd in de provinciale streekplannen, wil ik u informeren. Op dit moment loopt een project met provincies dat - in navolging van de vorig jaar gepubliceerde Spelregels EHS (Tweede Kamer 2006-2007, 30825, nr. 6) - beoogt de duidelijkheid over de planologische bescherming van de EHS te vergroten. Ik zal met de provincies in overleg treden om te bezien op welke wijze en met welke frequentie deze informatie kan worden opgenomen in de EHS-rapportage.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
31 maart 2008	DN. 2008/619	6

Gezien de getrapte wijze waarop het ruimtelijk beleid in Nederland is vormgegeven, zie ik het leveren van de informatie op bestemmingsplanniveau niet als een verantwoordelijkheid van het Rijk en zijn daarover in de ILG-bestuursovereenkomsten geen afspraken gemaakt. De inwerkingtreding van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) doet daar mijns inziens niets aan af.

Over de wijze waarop het kabinet onder nieuwe wet invulling wil geven aan de borging van het rijksbeleid met betrekking tot de EHS, wordt u dit voorjaar geïnformeerd.

Overigens vertrouw ik erop dat provincies en gemeenten, in overeenstemming met eerdere bestuurlijke afspraken, veel belang hechten aan een snelle begrenzing en bescherming van de EHS. Dit zorgt immers voor duidelijkheid bij betrokkenen.

Informatievoorziening over de beoogde effecten van de EHS (3.5)

De genoemde Monitor Agenda Vitaal Platteland biedt onder andere inzicht in de wijze waarop het EHS-beleid bijdraagt aan het zekerstellen en behouden van biodiversiteit. De hierin opgenomen effectindicatoren (aantallen soorten, omvang populaties en kwaliteit en kwantiteit van hoofdecosystemen) komen overeen met de maatschappelijke effecten die vanaf de begroting 2008 (p. 65, 66) in de LNV-begroting zijn opgenomen.

Daarnaast beschikt het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP) over veel kennis en expertise over de natuur in Nederland en de effecten van het beleid. Onder andere in de jaarlijkse Natuurbalansen ontvangt u hier reeds informatie over. Zoals vermeld, ben ik met het MNP in gesprek om te bezien op welke wijze de Natuurbalansen zo goed mogelijk kunnen aansluiten op de EHS-rapportage.

Financiële beleidsinformatie (4)

Zoals in het algemene deel betoogd, is op onderdelen sprake van een spanning tussen enerzijds de vereisten van de Regeling grote projecten en anderzijds de afspraken in het kader van het ILG. Deze spanning geldt zowel de aard van de voortgangsinformatie (zie de algemene reactie) als de wijze waarop financiële informatie moet worden verstrekt (artikel 12, tweede lid). Hieronder ga ik per onderdeel van het tweede lid kort in op deze spanning.

Wat betreft de informatie over de financiën van een groot project geldt dat:

- a) *in de voortgangsrapportage nadrukkelijk melding gemaakt wordt van dreigende kostenoverschrijdingen, met inbegrip van voorstellen voor vermindering dan wel beperking van overschrijdingen en de eventuele budgettaire inpassing ervan;*

Over dreigende kostenoverschrijdingen en eventuele voorstellen voor vermindering of beperking hoeft in de ILG-voortgangsrapportages niet te worden gerapporteerd. Het budget is bestemd voor een periode van zeven jaar. Een dreigende kostenoverschrijding (of juist een onderuitputting) kan volgens de ILG-systematiek niet op jaarbasis beoordeeld worden.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
31 maart 2008	DN. 2008/619	7

b) indien bij een groot project sprake is van aanbestedingen, in de voortgangsrapportages vermeld wordt wat de som van de aanbestedingsresultaten is;

Deze bepaling is hier niet van toepassing. Het werken met aanbestedingen is in het ILG een verantwoordelijkheid van provincies.

c) indien in de projectbegroting een post «onvoorzien» is opgenomen, in iedere voortgangsrapportage inzicht gegeven wordt of, en zo ja waarvoor, deze is aangesproken en in hoeverre de post onvoorzien nog toereikend wordt geacht gegeven de op dat moment geldende inzichten;

Ook deze bepaling is hier niet van toepassing. Alle beschikbare bedragen in de ILG-bestuursovereenkomsten zijn verdeeld over concrete prestaties.

d) de financiële informatie in de voortgangsrapportages gerelateerd moet kunnen worden aan informatie in de departementale begrotingsstukken;

Dat is het geval. In de LNV-begroting is een ILG-overzichtsconstructie opgenomen waarin de budgetten zijn opgenomen per algemene doelstelling.

e) de uitgaven, verplichtingen en ontvangsten die met het groot project gemoeid zijn, in beginsel op één afzonderlijk begrotingsartikel of artikelonderdeel worden geboekt en herkenbaar in de rijksbegroting zijn opgenomen.

Ook dat is het geval. In beginsel worden de uitgaven aan de EHS verantwoord via artikel 23 van de LNV-begroting.

Bovendien zijn in de ILG-bestuursovereenkomsten afspraken gemaakt over het monitoren van de normkosten voor verwerving en inrichting, onder andere op basis van de jaarlijkse Grondprijsmonitor.

Ten slotte

Ik vertrouw erop dat ik op de in deze brief beschreven manier op een adequate wijze tegemoetkom aan uw wensen ten aanzien van de informatievoorziening over de EHS.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

G. Verburg